

# Andrzej Kokowski

---

Masłomęcz, gm. Hrubieszów, woj.  
zamojskie, St. 15, AZP 88-94/80

---

Informator Archeologiczny : badania 24, 61-62

---

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

datowane na okres wpływów rzymskich fazę B2/C1 i narzędzie rogowe, w jamie nr 46 bardzo mały fragment szkła z doklejanym wałkiem (fragment pucharka?) oraz przęślik zdobiony stempelkiem. W jamie nr 39 bardzo mały fragment szkła i „kropkę” brązu, w jamie nr 52 paciorek szklany oraz naczynie esowate o wysokim zalomie brzuśca zdobionym pojedynczym rowkiem i o wygładzanej powierzchni. Obiekt nr 1/90 — mieszkalny(?), był mało czytelny ze względu na zniszczenie spowodowane wkopem współczesnym. W obrębie obiektu (dość nieregularnie) i na jego obrzeżach zanotowano ślady po słupach. W wypełniku obiektu znajdowały się: fragment srebrnej sztabki o dł. 25 mm, nieregularna płytką rozlanego brązu, żelazna ośka przypuszczalnie zapinki kuszowatej z nasadzoną brązową guzkiem, 2 paciorki szklane, w tym jeden ze złotą wkładką, 1 przęślik, oraz na obrzeżach obiektu, a w pobliżu jamy nr 52 znaleziono cienki drucik brązowy o ulamany jednym końcu, zawinięty w kółko. Znaleźiska obiektu nr 1/90 nasuwają przypuszczenie istnienia w tym miejscu warsztatu rzemieślniczego. Odkryte w tym sezonie zabytki pomogły uściślić datowanie stanowiska, oparte uprzednio wyłącznie na ceramicznym materiale, na końcowe fazy okresu wczesnorzymskiego i późny okres wpływów rzymskich.

W bieżącym roku założono także wykop sondażowy w odległości około 300 m na południowo-wschód od osady, na cyplu zamykającym zatokę Jeziora Mokrego. Natrafiono na narożnik obiektu o miąższości 180 cm, w którym występowała ceramika z wczesnej epoki żelaza.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w MWIM w Olsztynie.

**Planowana jest kontynuacja badań.**

Masłomęcz, gm. Hrubieszów  
woj. zamojskie St. 15  
AZP 88-94/80

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej  
Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadził dr Andrzej Kokowski. Finansował UMCS i WOAK w Zamościu. Dwunasty sezon badań. Cmentarzysko z okresu rzymskiego.

Eksplorowano wykopy o łącznej powierzchni 257 m<sup>2</sup>. Zlokalizowane zostały po północno-zachodniej stronie zbadanego obszaru. Stwierdzono w nich 33 nowe jamy grobowe, z których w całości zbadano 30, oraz znane z wcześniejszych sezonów groby o numerach 5 i 137.

Wśród zarejestrowanych obiektów jeden grób zawierał pochówek ciałopalny, trzy ciałopalne-szkieletowe, jedenaście szkieletowe z pochówkami całkowitymi, szesnaście szkieletowe cząstkowe i cztery symboliczne. W piętnastu obiektach znaleziono pochówki osobników dorosłych a w czternastu dzieci. Wyposażenie stwierdzono przy 23 pochówkach.

Stwierdzono nowe elementy obrządku pogrzebowego. W grobie nr 270 kości pochówku cząstkowego spoczywały na warstwie potłuczonych naczyń. W stropie grobu nr 287 zawierającym kompletny pochówek znaleziono wkopaną czaszkę innego osobnika, natomiast w grób nr 286 wkopane były dodatkowo kości bardzo małego dziecka wyposażone w naczynie. W grobie nr 285 zawierającym pochówek cząstkowy młodego osobnika, nogi zmarłego oparte były o krawędź jamy grobowej.

Interesująco przedstawia się stratygrafia grobów nr 276 i 267. Ostatni z nich jest nieznacznie młodszy. Kopiący jamę natknęli się na zarys krawędzi starszego grobu, w związku z czym przesunęli jamę w kierunku wschodnim, kopiąc w niej dodatkowo wąską, głęboką rowek markujący trumnę. Rytuałnie otwarcie grobu w starożytności, pozostawiło ślad w postaci kości opartych o powstałe „schody”.

Najciekawszą sytuację stratygraficzną tworzyły jednak groby nr 271-273. Równoległe wykopy grobowe nr 271 i 272, mające różne głębokości i nie naruszające się wzajemnie, zostały połączone rozległym, intensywnie czarnym wkopem o bardzo jednolitej strukturze wskazującej na znaczny udział „popiołu”. Był on zupełnie pozbawiony kości i przedmiotów, wkop ten nie dochodził do poziomu zalegania pochówków, z których jeden spoczywał w skrzyni drewnianej a drugi w wydrążonej kłodzie. Na poziomie stropu skrzyni pochówku z grobu 271 stwierdzono porzbijane naczynia. W sąsiednim grobie naczynia ustawione były w obrębie wydrążonej kłody.

Godny uwagi jest również grób nr 280 — symboliczny. Zawierał on bardzo wyraźnie czytelną drewnianą skrzyneczkę, obok której leżało żelazne okucie. Interesującą jest również struktura ciałopalnego grobu nr 262. Jego jama dzieliła się na dwie wyraźne części — wschodnią, zawierającą silnie przepalone kości złożone najpewniej w pojemniku organicznym i zachodnią, w której na warstwie słabo przepalonych kości wymieszanych z przepalonymi elementami wyposażenia, spoczywały również noszące ślady ognia trzy naczynia.

Najefektowniejsze wyposażenie miał jednak grób nr 137, z którego wcześniej już wydobyto naczynie grupy IX Schindlera i grzebień jednocześnie z azurowym uszkiem typu C Thomas. Teraz zlokalizowano jeszcze na obojczykach i na mostku trzy fibule srebrne, bogato zdobione perełkowatym drutem, najbliższe typowi Almgren 194 — zbliżone do odkrytej również w tym sezonie w humusie, noszącej jednak ślady przepalenia.

Naszyjnik składał się z 227 paciorków ze szkła opakowanego, rozdzielonych 17 paciorkami szklanymi w formie kubookaendrycznej z dwoma wistorkami — ze szkła i bursztynu — pośrodku. Przy twarzy znaleziono dużą szpilę kościaną a na miednicy „D”-kształtną sprzączkę z trójkątną skuwką z brązu. Wyróżnia się również inwentarz grobu nr 272, składający się

z czterech naczyń, grzebień, przęślika, dwóch fibul i kolii złożonej z paciorków mozaikowych, wielobarwnych ze szkła i bursztynowych. W grobie nr 286 znaleziono duży fragment cienkościennego naczynia szklanego, natomiast w grobie nr 263 interesujący grzebień grzechotkę. W grobie nr 288 wystąpił obok maleńkiej fibuli i różnych paciorków między innymi wisior z bursztynu w kształcie topora bojowego. Inny ciekawy wisior, wykonany z nieznanego na razie „białego” metalu, znaleziono wraz z interesującymi fibulami A-VI-2 i resztkami tkanin, w grobie nr 268.

W sezonie uzyskano łącznie 26 naczyń, z czego 7 wykonanych było na kole garncarskim. Szczególnie interesujące są naczynia ostatniej grupy znalezione w grobie nr 286, a wśród nich małe naczynko z wklęsłymi owalami na brzusku.

W śledniu grobach wystąpiły kości zwierząt. W obiekcie nr 268 i 267 były to duże fragmenty tuszy zwierzęcych złożone za czaszką zmarłych. W grobie 269 znaleziono je wkopane w górną partię wypełniska, natomiast w grobie nr 272 stanowiły one najpewniej pozostałość pożywienia a nie symboliczno-magiczną ofiarę. W grobie nr 5 pochówek zwierzęcy miał centralną pozycję i wyposażenie podobne pochówkom ludzkim.

W wyniku przeprowadzonych badań liczbę rozpoznanych grobów ustalono na 290. Reasumując przedstawione obserwacje dotyczące cmentarzyska w Masłomęczu, należy podkreślić rosnącą liczbę znalezisk kości zwierzęcych w grobach. Badana północna część cmentarzyska jest zdecydowanie najstarsza i większość odkrytych tutaj zespołów mieści się w fazach B2/C1-C1a okresu rzymskiego. Nieoczekiwanie jednak, wydawałoby się rytmicznie rozplanowane cmentarzysko zakłóciła obecność w tej strefie przynajmniej trzech obiektów z późnego okresu rzymskiego, których chronologię ustalono na podstawie wspomnianych fibul z grobu nr 268 i późnych form naczyń wykonanych na kole. W wykopie długości 52 m uzyskano też potwierdzenie uchwycenia zachodniej krawędzi nekropolii oraz istnienia przestrzeni o średnicy około 12 m nie zajętej przez groby. Nie określono jednak nadal północnej granicy cmentarzyska, chociaż obserwacje co do szeregowego układu pochówków w zachodniej jego części znalazły pełne potwierdzenie.

Młodzikowo, gm. Krzykosy woj. poznańskie St. 21 patrz okres laterński

**Nowa Wioska, gm. Lubrza  
Stan. nr 1 AZP 54-13/1**

**Muzeum Archeologiczne Środkowe-  
go Nadodrza w Zielonej Górze**

Badania prowadzili mgr Edward Dąbrowski i Jarosław Lewczuk (autor sprawozdania) przy współudziale mgr M. Nowackiego. Finansował WKZ w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Osada z wczesnego okresu rzymskiego — tzw. grupa lubuska oraz ślady osadnictwa kultury łużyckiej.

W chwili podjęcia ratowniczych badań wykopaliskowych na przełomie kwietnia i maja 1990 r. — stanowisko było już prawie całkowicie zniszczone przez wybieranie plasku i niwelację terenu. Zachowały się jedynie obrzeża niewielkiego wyniesienia z resztkami warstwy kulturowej zawierającej duże ilości ceramiki. Najlepiej zachowany był profil od strony północnej pagórka, o długości około 40 m, z czytelną stratygrafia. Po oczyszczeniu — profil zadokumentowano rysunkowo i fotograficznie. Profil przecięło czterema sondażami, które dostarczyły licznych materiałów ceramicznych datowanych na okres kultury łużyckiej (prawdopodobnie epoka brązu) i wczesny okres wpływów rzymskich. Znaleziono ponadto siekierkę żelazną z tuleją prostokątną i obustronnie rozszerzonym ostrzem — datowaną na wczesny okres wpływów rzymskich (sondaż nr III). W części północno-wschodniej stanowiska zlokalizowano resztki, ściętego częściowo spychaczem, pogłębionego budynku mieszkalnego z zachowanym śladem słupa od strony wschodniej. Obiekt nr 1. Wypełnisko dostarczyło 457 fr. ceramiki, 360 fr. kości, fr. popely i przepalonych kamieni. Obiekt datowano na wczesny okres wpływów rzymskich.

**Badania zakończono.**

**Nowy Łowicz, gm. Kalisz Po-  
morski woj. kozłowski  
St. 2 AZP 50-32/23 (obecnie  
Borowo)**

**Muzeum Okręgowe w Koszalinie**

Badania prowadziła mgr Krystyna Hahula. Finansował WKZA i Muzeum Okręgowe w Koszalinie. Trzeci sezon badań. Cmentarzysko kurhanowe kultury wielbarskiej.

Celem badań było ustalenie chronologii strefy północno-wschodniej cmentarzyska. Zbadane 4 ziemne kurhany były jedno- (kurhan 59, 62) i dwupochówkowe (nr 58, 63), przy czym tylko w kurhanie 58 odkryto pochówki szkieletowe, pozostałe były ciałopalne. W kurhanie 62 natrafiono ponadto na najpewniej jednorazowo użytkowany stos.

Ciałopalne groby w kurhanie 59 i 63 (grób 2) reprezentowały dość rzadką formę. W pobliżu